Халқ зиёлилари рўзномаси

Маърифат

معرفت

MARIFAT

1931 йил 4 июлдан чиқа бошлаган

1993 ЙИЛ 17 АПРЕЛЬ, ШАНБА

№ 27 (6538).
Баҳоси 5 сўм.

Янгилаш даври, янгиланиш даври

Мустақил Ўзбекистоннинг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни мактаблар олдига улкан вазифаларни қўйди. Унда, айниқса, ўқувчиларга босқичма-босқич таълим берилиши аниқ кўрсатиб ўтилган. Энг қувончлиси, 10 синфга ўқувчиларни қабул қилиш мажбурий эмаслиги, уларни синов орқали, билимларига қараб қабул қилиш, шунингдек, мактабда иқтидан юксак масъулият, қаттиқ интизом ва чуқур билим бўлиши талаб қилинади. Чунки ўз ишида ўзгариш ясамаётган ва янгиликка интилмаётган ўқитувчи билан мактаб раҳбари битимни муддатидан илгари ўзгартириши, унинг ишини сифат комиссиясига ҳавола этиш ҳамда зарур чора белгилаши мумкин.

Ишга янгича ёндашиш зиё...

МУСТАҚИЛЛИК ЭПКИНЛАРИ

...дорли ўқувчилар синфи очиш, айрим фанларни чуқур ўргатиш айни муддао бўлди. Энди билими суст ўқувчиларнинг ҳунар ўрганишларига йўлланма берилади.

Бундан кейин билим савияси паст, «ночор» мутахассислар бўлмайди. Бизни қувонтирган нарса шуки, биринчи бор мактаб директори билан ўқитувчи ўртасида битим тузилди. Бу билан ўқув даргоҳи раҳбари ва ўқитувчиларнинг ўз ишига масъулияти қонуний тарзда янада оширилди. Кўриниб турибдики, ўқитувчи масканимизда ўз самарасини бермоқда. Мактабимизда талаб даражасидаги кабинетлар ва спорт заллари ҳамда кинотеатримиз мавжуд. Компьютер кабинети мунтазам ишлаб турибди. 16 нафар ўқувчимиз олий ўқув юртларида ўқияпти. Мактабни аъло баҳоларга тамомлаган Мирзанеъмат Мирзааҳмедов ва Исомиддин Деҳқоновлар ҳозир Туркияда таълим олишмоқда.

Мактабимизда 12 фан тўгараги мунтазам ишлаб турибди. Ёш физиклар, ёш математиклар тўгаракларида ўқувчилар тест билан ишлашга ўргатилмоқда. «Наво» бадиий ҳаваскорлик дасталарининг аъзолари «Санъат байрами — 93» танлови вилоят кўригида иштирок этдилар.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, мактабимиздан 10 нафар фан номзоди ва 5 нафар фан доктори етишиб чиқди. Ҳамза номидаги Давлат мукофотининг лауреатлари, Тошкент давлат дорилфунуни профессори, филология фанлари доктори, таниқли танқидчи Умарали Норматов ва таниқли рассом Йигитали Туснazаров, филология фанлари доктори Ёрматжон Тожиев, иқтисод фанлари доктори Аҳмаджон Ғофуров, техника фанлари доктори Шарифжон Пўлатовлар билан ҳаққли равишда фахрланамиз. Бу каби муваффақиятлар мактаб ўқитувчилари жамоасини виждонан ишлашга, ўқувчиларга чуқур ва мустаҳкам билим беришга ундамоқда.

Ҳурматли Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов айтганларидек, халқчил, адолатпарвар жамиятни вужудга келтиришда фаол иштирок этадиган, билимдон кишиларни тарбиялаш асосий мақсадимиз бўлиб қолаверади.

М. ХИДИРОВ,
Фарғона вилояти Бешариқ туманидаги Фурқат номли 26-ўрта мактаб директори.

*

Доцент Рўзи Турсуналиев Тошкент давлат техника дорилфунунида ишлайди. Бу ўқув даргоҳида таҳсил кўраётган талабалар Р. Турсуналиевни чуқур билимдонлиги, ширинсуханлиги туфайли ҳам бениҳоя қадрлайдилар. Олимни қачон қараманг компьютерлар залида шогирдлари билан ишлаб ўтирганини кўрасиз.

Суратда: Р. Турсуналиев шогирди Р. Жумабоев билан ўқув-ҳисоблаш амалий ишларини олиб бормоқда.

Суратkаш
А. МАМАДАМИНОВ.

*

ШАНБА ЧОР-ШАНБА

ФОЙДАЛИ СУҲБАТ

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигида Тошкент шаҳар ва вилоятларидан келган мактаб директорларининг мактабларда тарбия ишларини яхшилаш юзасидан давра суҳбати бўлиб ўтди.

Суҳбатни Ўзбекистон халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Йўлдош Саиджонов очди. «Синфдан ва мактабдан ташқари тарбиявий ишлар концепцияси» юзасидан педагогик жамоалар олдида турган вазифаларга тўхталиб ўтди.

Республика болалар ва ўсмирлар уюшмаси директори Майя Раҳимбердиева, вазирликнинг синфдан ва мактабдан ташқари ишлар бошқармаси бошлиғи Наталья Мамутова, бир қанча мактаб директорлари тарбиявий ишлар самарадорлигини ошириш, ўқувчиларни миллий ва умуминсоний қадриятлар, Ватанга садоқат, меҳнатга муҳаббат руҳида тарбиялашда педагогик жамоаларнинг ўрни, мактабларнинг тарбиявий ишлар бўйича ўринбосарлари, ўқувчилар етакчилари олдида турган вазифалар ҳақида сўзладилар. Суҳбат жараёнида бу борада амалга оширилиши зарур бўлган тадбирлар белгилаб олинди.

М. АБДУВОҲИДОВА.

БАРЧАГА ЎРНАК БЎЛДИ

Бағдод туманидаги 14-ўрта мактабда иккиламчи хомашё — металл парчалари, қоғоз чиқиндилари ҳамда рангли металл тўплаш ва топшириш ишлари муваффақиятли амалга оширилмоқда. Мактаб ўқувчиларининг куч-ғайрати туфайли шу кунгача рангли металл топшириш режаси уддаланди.

Бир тоннадан ортиқ қоғоз чиқиндиси, беш тоннадан ортиқ металл парчалари йиғилиб, давлатга топширилди. Бу ишда мактабнинг 3-«Б», 8-«А» ва 10-«А» синф ўқувчилари фаоллик кўрсатдилар.

Ф. ИСОҚОВА.
Фарғона вилояти.

ИЖОДИЙ КЎРГАЗМАЛАР КЎРИГИ

Ғузор туманидаги Майна Ҳасанова номли 17-ўрта мактабда «Дарс самарадорлигини оширишда ижодий ҳаракатли кўргазмалардан фойдаланишнинг аҳамияти» мавзуида бошланғич синф ўқитувчиларининг кўрик-танлови бўлиб ўтди. Беллашувда мактабнинг юқори синф ўқувчилари, ўқитувчилари фаол иштирок этишди.

Ўқитувчилар ясаган кўргазмалар мавзу жиҳатидан кенглиги, ҳаракатлилиги, ранг-баранглиги ҳамда бир-бирига ўхшамаслиги билан кўпчиликни хушнуд этди.

Кўрик-танлов ишини ўрганиб чиққан ҳакамлар ҳайъати Қ. Ризаевга биринчи, Э. Тошевга иккинчи, М. Авазовага учинчи ўринни беришга қарор қилди. Тадбир сўнггида ғолиблар пул мукофоти билан тақдирландилар.

И. САМАДОВ.
Қашқадарё вилояти.

Фармон ва ижро

САОДАТГА ЕТАКЛОВЧИ ТАДБИР

Президентимиз Ислом Каримовнинг ўқувчи ёшларни рағбатлантириш тўғрисидаги фармони биз мураббийларни мамнун қилди. Чунки бугун айрим фанларни чуқур ўргатадиган лицей, гимназия ва ўрта мактабларда жуда кўп иқтидорли ёшлар таълим олмоқдалар.

Фармоннинг 7-бандида белгиланган халқаро ва республика мусобақалари, олимпиадаларининг ғолиблари бўлган битирувчи синф ўқувчиларининг олий ўқув юртларига кириш имтиҳонларисиз ва тест синовларисиз қабул қилинажакларини иқтидорли ёшларга давлатимизнинг алоҳида эътибори деб тушунмоқ керак.

Истеъдод ҳар қандай қийин шароитда ҳам бўй кўрсатавермайди. Айниқса, бугунги қийин шароитда уларга ҳам маънавий, ҳам моддий ёрдам зарур. Сир эмас, ривожланган давлатларда истеъдодли ёшларга ҳар томонлама эътибор, ғамхўрлик кўрсатилиб, улар маънавий ва моддий ҳимоя қилинадилар. Шунинг учун мазкур мамлакатларда фан ва техника жадал суръатларда тараққий этмоқда.

Ўз тилини чуқур ўрганиш ҳар бир киши учун ҳам қарз, ҳам фарздир. Аммо бугун бу билан чекланиб қолинса, дунёга юз тутиш қийин. Шунинг учун лицейда давлат тили билан бирга инглиз ва форс тилларини ҳам иқтидорли ёшларга чуқур ўргатмоқдамиз.

Ўтган ўқув йили якуни истеъдодли ёшларга қанчалик кўп эътибор берилса, «ҳосили» ҳам шунчалик яхши бўлишини кўрсатди. Ўзбек тили ва адабиёти фанидан 7 ўқувчимиз республика олимпиадаларида қатнашиб, улардан уч нафари биринчи ва қолганлари ҳам кейинги ўринларни олишга эришди. Абдулла Ўрозбоев эса форс тили фанидан республика олимпидасида энг юқори балл тўплаб, имтиҳон топширмасдан Тошкент шарқшунослик институтининг талабаси бўлди. 11-синфни битирган 36 ўқувчидан 24 нафари тест синовлари асосида имтиҳон топшириб, турли олий ўқув юртларининг талабалари бўлишди.

Бу йилги вилоят олимпиадаларининг натижаларидан ҳам кўнглимиз тўқ. Давлат тили, адабиёт ва ҳуқуқшунослик фанларидан 10 ўқувчимиз вилоят беллашувларида биринчи ўринни олиб, республика беллашувида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди. Яқиндагина бўлиб ўтган иқтидорли ёшларнинг вилоят слётида 6 ўқувчимиз биринчи ўринни олиб, Тошкент шаҳрида ўтказиладиган иқтидорлилар кўригида қатнашиш шарафига муяссар бўлди.

Буларнинг барчаси биз мураббийларни илҳомлантириб, ёшларга янада яхшироқ билим беришга ундайди.

Кўпгина мактабларда ва бизнинг лицейда ҳам бошланғич синфдан бошлаб ҳамма фанлардан фақат аъло баҳоларга ўқиётган ўта иқтидорли болалар бор. Ҳукуматимизнинг иқтидорли ёшларга ғамхўрлигига қаратилган олижаноб тадбирларига жавобан туманлар, шаҳарлар ҳокимлари иқтидорли ўқувчиларни рағбатлантириш имкониятларини топадилар, деб умид қиламиз.

Х. АБДУЛЛАЕВ,
Урганч шаҳридаги Огаҳий номли лицей директори, шаҳар Кенгаши депутати.

Тараққиёт, аввало, халқнинг ўзидан бошланиши, давлат миллий ғурур, миллий ифтихор-ла, жаҳон харитасида нуфузли ўринни эгаллаши керак. Жаҳонга А. Навоий, Бобур, Улуғбек, ибн Сино, Беруний, Форобий сингари улуғ алломаларни, Амир Темурдек буюк саркардани берган эл бундай эътиборга муносибдир.

Миллий ҳисси борнинг миллий тили ҳам устивор. Азалий орзу, армонимиз бўлган истиқлол бахти бизнинг авлодга насиб этган экан, ўз она тилимизни юксалтиришимиз, у билан фахр этишимиз зарур. Зеро, ўзбекона оҳанг, жозибадор тилимиз дунё халқлари тили билан баробар ишлатилмоғи, она тилимиз ўз кўрку, салобати ила жаҳон бўйлаб мағрур жарангламоғи лозим.

Қарши давлат дорилфунунида жам бўлган маорифчилар ана шу масала юзасидан фикр юритишди. «Таълим бўғинларида она тили ўқитиш мазмунини янгилаш асослари»га бағишланган ўзбек тили доимий анжуманининг бу иккинчи йиғилишидир. Бу галги анжуманда Ўзбекистон Республикаси барча вилоятларидан, қардош Турон давлатлари — Қозоғистон, Туркманистон, Қирғизистондан маорифчилар қатнашдилар.

Йиғилишнинг биринчи куни ялпи мажлис бўлди. Мажлисни Қашқадарё вилояти ҳокими муовини Қўчқор Тўйчиев очди. Шундан сўнг Ўзбекистон халқ таълими вазири Ж. Ғ. Йўлдошев маъруза қилди. У республика халқ таълими ходимлари қилаётган ишлар тўғрисида сўзлар экан, Президентимиз Ислом Каримов «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисолаларида маърифатга катта эътибор берилганлигини алоҳида таъкидлади.

Вазирнинг теран мушоҳадаси, мазмунли нутқи йиғилганларда катта қизиқиш уйғотди. Мажлис давомида Ж. Ғ. Йўлдошевга кетма-кет саволлар тушиб турди. Вазир мавриди билан уларга атрофлича жавоб берди. Шундан сўнг Қашқадарё вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи Сабоҳат Мирова сўз олди. Қашқадарёлик маорифчилар амалга ошираётган ибратли ишлар хусусида гапириб берди.

Тошкент давлат дорилфунуни профессори, филология фанлари доктори Низомиддин Маҳмудовнинг «Таълим бўғинларида она тили ўқитиш мазмунини янгилаш муаммолари» деб номланган маърузаси кўпчиликка манзур бўлди.

Қарши давлат дорилфунунининг ректори Тўлқин Бекмуродов сўзга чиқиб, меҳмонларга дорилфунун ҳаёти, қилинаётган ишлар тўғрисида сўзлаб берди.

Мажлисда республикамизда кўзга кўринган олимлар, истеъдодли маорифчилар ва бошқа кишилар қатнашдилар. Анжуман қатнашчилари гуруҳ-гуруҳ бўлиб шўъбаларда иш олиб бордилар. Ўзаро тажриба ва фикр алмашинди. Меҳмонларга шу куни Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов номли мусиқали драма театрида катта концерт намойиш этилди.

Анжуманнинг бир гуруҳ қатнашчилари эса вилоятнинг Косон туманига йўл олдилар. Анжуман муносабати билан бу ерда катта тайёргарлик кўрилганлигининг шоҳиди бўлдик. Меҳмонлар «Дилором» болалар боғчаси, уй боғчани, шаҳар болалар ва ўқувчилар уйини, бир неча мактабларни бориб кўришди. Айниқса, болалар ва ўқувчилар уйида бажарилаётган ишлар таҳсинга сазоворлиги билан меҳмонларнинг эътиборини тортди. Ёш ҳунармандлар ясаган стол-стул, жавон ва бошқа мебеллар, қизлар тиккан сўзана, кашта, кийим-кечаклар, ёш нонвойлар ёпаётган нонлар, ҳовлидаги асалари қутилари, қуйингки, ҳамма-ҳаммаси кўрган кишида ҳавас уйғотди.

С. Айний номли мактабдаги учрашувлар ҳам ғоят қизиқарли ўтди. Ўша куни шу мактабнинг собиқ ўқувчиси, байналмилалчи жангчи Анвар Фармонов хотирасини абадийлаштириш мақсадида ташкил этилган музейнинг очилиш маросими ўтказилди.

Шундан сўнг мактабнинг муҳташам залида ёш ижрочилар концерт намойиш этдилар. Бу ерда бўлиб ўтган мажлисда Сабоҳат Мирова меҳмонларга косонлик халқ таълими фидойилари қилаётган ишлар, ташаббуслар ҳақида гапириб берди.

Косон шаҳар халқ таълими бўлимининг мудираси Зайнаб Дўстёрова хўжалик ҳисобига ўтиб, шаҳар халқ таълими бўлими ўз меҳнатлари, саъй-ҳаракатлари туфайли анча даромадга эга бўлишаётганлигини баён этди. Шунингдек, у бундай ютуқларга қай йўсинда эришаётганликлари тўғрисида ҳам сўзлаб берди.

— Бугунги кунга қадар биз 4 миллион сўмдан ортиқ даромадга эга бўлдик. Ана шу даромад ҳисобига севимли газетамиз «Маърифат»ни ҳомийликка оламиз, — деди.

Унинг бу тантилиги йиғилганларнинг олқишига сазовор бўлди.

Икки кун давом этган анжуман муваффақиятли якунланди. Қалби Қарши чўли каби кенг ва саховатли, офтоби сингари иссиқ, тафтли қашқадарёликларнинг меҳридан баҳраманд бўлган меҳмонлар мамнун ва масрур бўлдилар...

Шарофат ИСКАНДАР қизи.

ТИЛ—ДАВЛАТ ИФТИХОРИДИР

ГИМНАЗИЯ—ДАВР МАҲСУЛИ

Республикамиз мустақилликка эришгач, мактаб, маориф соҳасида ҳам янгиланиш тизими юзага келди. Бу борада Ўзбекистон Президентининг қатор фармонлари чиқарилди. Шулардан бири мактаб ўқувчилари орасидан иқтидорли ёшларни танлаб олиш, уларни гимназия, лицейларда ўқитишдан иборат. Буни Шаҳрисабз шаҳридаги А. Навоий номли 15-ўрта умумтаълим мактабида очилган гимназия хусусида ҳам кўрамиз.

Биз гимназия директори Анвар Холмирзаев билан бу ерда олиб борилаётган ишлар кўлами ҳақида суҳбатлашдик.

— Аввало, гимназия-мактабнинг қандай ташкил этилганлиги ҳақида гапирсангиз.

— Гимназия-мактаби шаҳар халқ таълими бўлими мудири Омон Тўраев ташаббуси билан очилди. Гимназиянинг очилишига бир йил аввал тайёргарлик кўрдик. Тошкент, Самарқандда очилган гимназияларни кўриб ҳавас билан Омон Тўраевга ҳикоя қилганимда, бу истак у кишига ҳам маъқул тушди. Шундан сўнг шаҳар ҳокимининг розилиги билан ишга киришдик.

— Гимназияни очишда ўзига хос қийинчиликлар ҳам бўлдими?

— Биз унинг дастлаб моддий базасини яратишга киришдик. Бу ерда дарс берадиган ходимларни танлов йўли билан олдик, уларни Тошкент, Самарқандда фаолият кўрсатаётган гимназияларга юбориб, иш тажрибалари, шунингдек, иш режаси, иш дастури билан таништирдик. Шундан сўнг жамоамизнинг фикр ва истакларини ҳисобга олиб, дастлаб 1, 2-синфларни гимназия синфларида ўқитишни ташкил қилдик. Талабаларни синов асосида танлов йўли билан қабул қилдик. Ўтган йилги танловда 271 ўқувчи қатнашиб, шулардан 81 ўқувчи танловдан муваффақиятли ўтди.

— Гимназия синфларида ўқитиладиган ўқув дастури мактаб синфларида ўқитиладиган ўқув дастуридан қандай фарқ қилади?

— Гимназия синфларида ўқитиладиган ўқув дастури анча мураккаб тузилган. Масалан, «Алифбе» дарсини мактаб ўқувчилари 4 ойда ўргансалар, гимназия синфлари 2 ойда ўрганишади. Гимназия синфларида октябрь ойида «Алифбе байрами» ўтказилади.

Иккинчидан, гимназия синфларида қўшимча фанлар киритилган. Улар инглиз тили, рус тили, шунингдек, ЭҲМ бўйича ҳам биринчи синфдан чуқур маълумот оладилар. Булардан ташқари одобнома, рақс санъати, хор ижроси, тасвирий санъат бўйича билимларни асосий фанлар қаторида режа асосида ўрганадилар. Бундан кузатилган мақсад юқоридаги фанлардан қайси бирига ўқувчининг билим ва эътиқоди кучли бўлса, уни аниқлаб 5-синфдан ўша қобилиятига қараб гуруҳларга ажратамиз. Буни, албатта, гимназия бошланғич синфларида тажрибани кузатиб бораётган педагог, руҳшунос мутахассисларнинг маслаҳати билан амалга оширамиз.

Гимназия синфларида 5-синфдан сўнг Халқ таълими вазирлигининг гимназия синфларини ўқитиш низомига асосан 1500 соат дарсни олий илмгоҳ ўқитувчилари беришлари лозим. Буни биз ўз режамизга киритганмиз.

— Гимназияни битирган талабалар билан мактабни битирган талабалар оладиган аттестат ўртасида қандай фарқ бор?

— Гимназия талабалари янги турдаги аттестат оладилар. Халқ таълими вазирлигининг низомига асосан гимназияни тугатган талабалар олий илмгоҳларга кириб ўқиш учун катта имкониятларга эга бўладилар.

— Гимназия синфларида дарс берадиган ўқитувчилар шаҳар халқ таълими йўлланмаси билан келиб ишлайдими ёки шартнома асосида ҳам қабул қиласизларми?

— Низомга асосан ҳар икки усулда ҳам қабул қиламиз. Лекин биз шароитдан келиб чиққан ҳолда ўтган йили шартнома асосида қабул қилдик. Бунинг афзаллиги шундаки, комиссия аъзолари ўқитувчининг олиб борадиган ишини кўриб чиқиб юқори баҳоласалар, ўша ўқитувчи икки йил ишини давом эттириши мумкин.

Бу йилги қабул қилиш режасига озроқ ўзгартиш киритдик. Гимназияга қабул қилинадиган ёшлар бир йил олдин ўқитувчиларимиз ёрдамида ҳар ҳафтанинг як шанба кунида ота-оналар билан тузилган шартнома асосида тайёрловдан ўтади.

Суҳбатдош
Б. УМИРОВ.

РАСМИЙ БЎЛИМ

ИСТЕЪДОДЛИ ЁШЛАР — ИСТИҚБОЛ ТАЯНЧИ

Улар — иқтидорли, истеъдодли болалар, биз билан бир сафда яшамоқдалар. Худога минг бор шукрки, улар кўп. Турғунлик йилларда, шунингдек, ундан олдинги даврларда ҳам уларга жиддий эътибор берилмади. Мана эндиликда, мустақилликка эришилиши туфайли ёшларнинг қобилиятларига бўлган муносабат тамоман ўзгарди, аниқроғи истеъдодларсиз тараққиётга эришиш қийин эканлиги англаб етилди. Ниҳоят, мактаб ўқувчиларининг умумтаълим фанлари бўйича анъанавий олимпиадалари, ижодкор ёшларнинг танловлари ва слётлари, спорт мусобақалари ўтказилишида бу ижобий муносабат яққол кўзга ташланди.

Бу йил эса Ўзбекистон Республикаси Президентининг республикамиз ёш фуқароларининг қобилиятлари ва ижодкорлигини ўстиришга, истеъдодларнинг ҳар томонлама камол топиши учун шарт-шароитлар яратишга йўналган «Ўзбекистоннинг ўқувчи-ёшларини рағбатлантириш чоралари тўғрисида»ги Фармонининг қабул қилиниши истеъдодли ёшлар иштирокидаги бу тадбирларни ўтказишга алоҳида руҳ бахш этди. Ўзбекистон ҳукумати ҳам бу борада махсус қарор қабул қилди. Қарорга биноан «Республика олимпиадалари, танловлари ва спорт мусобақаларини ўтказиш тўғрисида Низом» ҳамда «Халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари, мусобақалари ғолиблари бўлган мактаб ўқувчиларини рағбатлантириш тартиби» ишлаб чиқилди ва тасдиқланди. Қуйида ана шу ҳужжатларни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

РЕСПУБЛИКА ОЛИМПИАДАЛАРИ, ТАНЛОВЛАРИ ВА СПОРТ МУСОБАҚАЛАРИНИ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Н И З О М

1. Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси қарорларига кўра ўтказиладиган жумҳурият мусобақалари — умумтаълим фанлари бўйича мактаб ўқувчилари олимпиадалари, бадиий ижодкорлик ихтисослари бўйича ўқувчилар танловлари, спорт турлари юзасидан шахсий ва команда бўйича спорт мусобақаларини ташкил этишнинг умумий тамойилларини белгилайди.

2. Мактаб ўқувчи ёшлари ўртасида ўтказиладиган олимпиадалар, танлов (конкурс)лар, спорт мусобақаларининг асосий мақсади қуйидагилардан иборат:

— мактаб ўқувчилари истеъдод ва қобилиятларини ривожлантириш;

— ўқувчиларда ўзлари танлаган фанлар ва ихтисосларни чуқур ўрганишга қизиқишни ошириш;

— ўқувчиларнинг келажакдаги касбларини тўғри танлашга майл ҳосил қилиш;

— ўқув-тарбия жараёнини такомиллаштириш, қобилиятли ўқувчилар билан мақсадга йўналтирилган индивидуал ишларни олиб борувчи ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини ўстириш.

3. Республика олимпиадалари ҳар йили мактабларнинг IX — X — XI синфлари ҳамда ҳунар-техника билим юртлари ўқувчилари ўртасида ўтказилади. Олимпиадага киритиладиган фанлар рўйҳати, тартиби ва ўтказилиш муддати халқ таълими вазирлиги томонидан белгиланади.

Олимпиадалар тўрт босқичда ўтказилади:

1-босқич — ўқиш жойи бўйича;

2-босқич — туман, шунингдек, ҳудуди туманларга бўлинмаган шаҳар бўйича;

3-босқич — вилоят, шу жумладан, Қорақалпоғистон ва Тошкент шаҳри бўйича;

4-босқич — республика бўйича.

Олимпиаданинг биринчи босқичида мактаблар ва билим юртларининг барча ўқувчилари иштирок этишлари мумкин, навбатдаги босқичларда эса фақат ўтган босқичда I, II, III ўринни олиб, ғолиб бўлганлар қатнашадилар.

Олимпиаданинг барча босқичларида ғолиблар фанлар бўйича ҳам, юқори синф ўқувчилари ўртасида ўқув синфлари (курслари) бўйича ҳам алоҳида-алоҳида аниқланади.

Олимпиада босқичларини ташкил этиш ва ўтказиш масъулияти тегишли равишда мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари, маҳаллий халқ таълими органларига, якунловчи тўртинчи босқич эса Халқ таълими вазирлиги раҳбарлари зиммасига юкланади.

4. Ижодкор ёшлар республика танлови икки гуруҳда:

— болалар музика мактаблари ва санъат мактаблари;

— ўрта махсус ўқув юртлари ва махсус музика-бадиий мактаб-интернатлари ўқувчилари ўртасида ўтказилади.

Маданият ишлари вазирлиги ихтисослар рўйхатини ва танловлар шартларини тасдиқлайди.

Болалар музика мактаблари ва санъат мактаблари ўқувчиларининг музика фанлари (предметлари) бўйича танловлари ҳар уч йилда бир марта босқичлар бўйича ўтказилади:

1-босқич — туман, шунингдек, ҳудуди туманларга бўлинмаган шаҳар бўйича;

2-босқич — вилоят, шу жумладан, Қорақалпоғистон ва Тошкент шаҳри бўйича;

3-босқич — республика бўйича;

Танловнинг биринчи босқичида ўз ўқув юртларидаги ҳисобот концертларида энг эътибор қозонган ўқувчилар иштирок этадилар.

Иккинчи босқичда I, II, III ўринларни олган ғолиблар, учинчи якунловчи босқичда эса фақат ҳар бир ихтисосликдан биринчи ўринни олган, танловга тавсия этилган ўқувчилар иштирок этадилар.

Ўрта махсус ўқув юртлари ва махсус музика-бадиий мактаб-интернатлари ўқувчиларининг ижодкорлик танловида музика ижрочилари ўртасида ҳар икки йилда бир марта уч турда ўтказилади.

Бу танловларга саралаб олиш ва йўлланма бериш ҳисобот концертлари якунлари бўйича амалга оширилади. Танлов турлари Маданият ишлари вазирлиги белгилаган тартибда ўтказилади. Ғолиблар (I, II, III ўринлар) фақат сўнгги якунловчи тур бўйича аниқланади.

Ўқувчилар ижодкорлик танловлари босқичлари ва турларини ташкил этиш масъулияти мувофиқ равишда ўқув юртлари, маҳаллий маданият органлари ва Маданият ишлари вазирлиги зиммасига юклатилади.

5. Республика спорт мусобақалари ҳар йили спорт турлари бўйича умумтаълим мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари ва олимпия резервлари ўқув юртлари командалари ўртасида ўқув йили давомида босқичлар бўйича ўтказилади.

1-босқич — ўқув юртлари бўйича;

2-босқич — туман, шунингдек, ҳудуди туманларга бўлинмаган шаҳар бўйича;

3-босқич — вилоят, шу жумладан Қорақалпоғистон ва Тошкент шаҳри бўйича;

4-босқич — республика бўйича.

Спорт мусобақаларининг ҳар бир босқичи спорт турлари хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда энг кучли спортчиларни саралаш асосида ўтказилади.

Спорт турлари, мусобақалар ўтказилиш муддатлари ва мусобақа дастурлари Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитасининг биргаликда қабул қилган қарорида белгиланади.

Ғолиблар (I, II, III ўринлар) спортнинг ҳар бир тури бўйича аниқланади. Спорт мусобақалари босқичларини ташкил этиш масъулияти мувофиқ равишда мактаблар, билим юртлари, жисмоний тарбия ва спортни бошқарув маҳаллий органлари раҳбарлари, тўртинчи финал босқичи Ўзбекистон Республикаси жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси зиммасига юклатилади.

6. Ғолибларни тақдирлаш халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари ва мусобақалари ғолиблари бўлган мактаб ўқувчиларини ва, умуман, ўқувчиларни рағбатлантириш Тартибига мувофиқ амалга оширилади.

7. Республика мусобақаларини ўтказиш бўйича барча комплекс тадбирларни амалга ошириш учун Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги, Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси ва уларнинг жойлардаги органлари ўз буйруқлари билан ташкилий қўмиталар, жюрилар, ҳакамлар ҳайъатлари, апелляция комиссиялари ва бошқаларни тузадилар.

Ташкилий қўмиталар олимпиадалар, танловлар ва мусобақаларга тайёргарлик ҳамда ўтказишда ягона илмий-услубий ёндашувни таъминлайдилар, жюрилар, ҳакамлар ҳайъати, апелляция комиссиялари ва бошқа тузилмалар таркибини шакллантирадилар ва тасдиқлайдилар, тестлар ва синов топшириқларини тайёрлашни ташкил этадилар, баҳолаш мезонлари ва якун чиқариш тартибларини тасдиқлайдилар, мусобақага қатнашчиларнинг келиши билан боғлиқ барча масалаларни ҳал этадилар.

Жюри, ҳакамлар ҳайъатлари эса ғолибларни аниқлайдилар, олимпиада, танлов ва мусобақалар якунларини қарор протоколи билан расмийлаштирадилар.

Апелляция комиссиялари олимпиадалар, танловлар ва мусобақалар қатнашчиларининг шикоятлари ва аризаларини кўриб чиқадилар. Комиссияларга зарурий бўлганда жюри, ҳакамлар ҳайъатлари қарорларини бекор қилиш ва уларга ўзгартишлар киритиш ҳуқуқи берилади.

8. Олимпиадалар, танловлар, мусобақаларнинг ўтказилиш муддатлари ва жойлари қатнашчиларни турар-жой, озиқ-овқат билан таъминлашда ва бошқа ташкилий масалаларни ҳал этишда ёрдам кўрсатадиган тегишли ҳокимиятлар билан келишилади.

9. Ўқувчилар мусобақаларини молиявий таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги, жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси томонидан тасдиқланган сметалар бўйича амалга оширилади.

ХАЛҚАРО ВА РЕСПУБЛИКА ОЛИМПИАДАЛАРИ, ТАНЛОВЛАРИ, МУСОБАҚАЛАРИ ҒОЛИБЛАРИ БЎЛГАН МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ

Т А Р Т И Б И

1. Рағбатлантириш тўғрисидаги мазкур тартиб умумтаълим фанлари бўйича ўқувчиларнинг расмий халқаро ва республика олимпиадалари, бадиий-ижодкорлик ихтисослари бўйича мактаблар, санъат ва маданият билим юртлари ўқувчиларининг танловлари, спорт мусобақалари ғолибларига қўлланади ҳамда олий ўқув юртига кириш имтиёзлари ва пул мукофотлари олиш тартибини белгилайди.

2. Халқаро (1—5-ўринлар) ва республика (1-ўрин) танловлар ва мусобақаларнинг индивидуал турларда ғолиблари бўлган мактаблар ва билим юртларининг битирувчи ўқувчилари олий ўқув юртларига тест синовларисиз ва қўшимча имтиҳонларсиз қабул қилинадилар.

3. Халқаро (1—5-ўринлар) ва республика (1-ўрин) танловлар ва мусобақаларнинг жамоа турларида ғолиб бўлган командалар таркибидаги мактаблар ҳамда билим юртлари битирувчиларидан белгиланган уч номзод олий ўқув юртларига тест синовларисиз ва қўшимча имтиҳонларсиз қабул қилинадилар.

4. Халқаро (1—5-ўринлар) ва Республика (1-ўрин) шахмат ҳамда шашка мусобақалари ғолиблари педагогик кадрлар тайёрлайдиган олий ўқув юртларига тест синовларисиз ва қўшимча имтиҳонларсиз қабул қилинадилар.

5. Умумтаълим фанлари бўйича республика олимпиадалари (1—3-ўринлар) ғолиблари бўлган мактаблар ва билим юртларининг битирувчилари олий ўқув юртларига тест синовларисиз ва қўшимча имтиҳонларсиз қабул қилинадилар.

6. Айрим ҳолларда — халқаро танловлар ва мусобақаларни ўтказиш муддатлари тест синовлари ҳамда ўқув йили бошланиши кунларига тўғри келиб қолган даврда танловлар ҳамда мусобақалар қатнашчиларини олий ўқув юртларига қабул қилиш алоҳида белгиланган муддатларда ўтказилади.

Абитуриентларни олий ўқув юртларига қабули бўйича Давлат комиссияси тааллуқли вазирликлар ва идораларнинг илтимосномалари бўйича қабулга белгиланган умумий миқдордан ана шу тоифа абитуриентлар учун қабулга маълум ўринлар сонини ажратади ҳамда олий ўқув юртларига абитуриентлар қабул қилиш қоидаларини ўзгартирмаган ҳолда тест синовлари ўтказиш ва қўшимча имтиҳонлар топширишнинг аниқ муддатларини белгилайди.

7. Халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари, мусобақалари ғолибларини олий ўқув юртларига имтиёзли қабул қилиш олий ўқув юртлари ихтисосликлари билан олимпиада фанларининг, танловлар ихтисосликларининг, спорт турларининг ихтисосий мос келишига қатъий риоя қилинган ҳолда амалга оширилади.

8. Халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари ҳамда мусобақаларининг ғолибларини тест синовларисиз ва қўшимча имтиҳонларсиз олий ўқув юртларига қабул қилиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги таъсис этган махсус гувоҳнома асосида амалга оширилади.

Имтиёзларга эга бўлган ғолибларга махсус гувоҳнома берилади ва гувоҳнома олий ўқув юртига кириш учун зарур ҳужжатлар билан бирга қабул комиссиясига топширилади.

9. Халқаро олимпиадалар, танловлар ва мусобақалар ғолиблари Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитасига ўзлари эришган натижаларини тасдиқловчи дипломни (1—3-ўрин) ёки жюри қарорини (4—5-ўрин) махсус гувоҳнома берилишига асос сифатида кўрсатадилар.

10. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси назорат тартибида ғолибларга берилган махсус гувоҳномаларнинг рақамларини қайд этиш билан битирувчилар рўйҳатини тест синовлари ўтказиладиган кундан олдин олий ўқув юртларига абитуриентлар қабул қилиш бўйича Давлат комиссиясига тақдим этадилар.

11. Халқаро бадиий-ижодкорлик танловлари, олимпия ўйинлари, жаҳон ва қитъа биринчилиги мусобақаларининг ғолиблари ўзларининг олий ўқув юртларига кириш имтиёзи ҳуқуқларидан уч йилгача, республика олимпиадалари, танловлари ва мусобақалари ғолиблари эса бу тадбирлар ўтган кундан бошлаб бир йил давомида фойдаланишлари мумкин.

12. Халқаро (1—5-ўринлар) ва республика (1—3-ўринлар) олимпиадалар, танловлар ва мусобақалар ғолибларига индивидуал тарзда ҳам, жамоа турлари тарзида ҳам дипломлар билан бирга эгаллаган ўринларига мувофиқ белгиланган миқдорларда пул мукофотлари топширилади.

Ғолибларга пул мукофотлари ташкилотчи муассасалар совринларидан қатъий назар топширилади.

13. Олимпиадлар, танловлар ва мусобақалар ғолибларини моддий рағбатлантириш учун маблағ Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси сметаларида кўзда тутилади.

14. Ғолибларга дипломлар, махсус гувоҳнома ва пул мукофотлари Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси томонидан тантанали вазиятда топширилади.

15. Халқаро республика олимпиадалари, танловлари ва мусобақалари ғолиблари олий ўқув юртларига қабул қилинганларидан кейин чет мамлакатлар ўқув юртларига юбориладиган гуруҳлар таркибига кириш имтиёзли ҳуқуқини оладилар.

16. Махсус гувоҳномалар рўйхатдан ўтказилган тартиб рақамига эга бўлиб, қатъий ҳисобот ҳужжатлари тоифасига киради, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигида сақланади ва далилий талаб бўйича Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитасига берилади.

Гувоҳномада ғолибнинг сурати бўлсагина у ҳақиқий ҳисобланади. Махсус гувоҳнома йўқотилган ёки йиртиб юборилган тақдирда унинг ўрнига дубликат берилмайди.

17. Олий ўқув юртларига имтиёзли киришни амалга ошириш масалалари юзасидан ғолибларнинг ариза ва шикоятларини олий ўқув юртларига абитуриентлар қабул қилиш бўйича Давлат комиссияси, бошқа масалалар юзасидан мувофиқ равишда Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси кўриб чиқади. Аризаларни кўриб чиқиш муддати бир ойдан ошмаслиги керак.

ТААССУРОТЛАР ЗЎР БЎЛДИ

СУРХОНДАРЁ. Бойсун тумани халқ таълими бўлимида ўқитувчилар, ўқувчиларнинг тумандаги меҳнат фахрийлари, Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, байналмилалчи жангчилар билан учрашуви бўлди.

Туман халқ таълими бўлими мудири Ф. Намозов йиғилганларни ушбу анжуман билан табриклаб, бу ёшлар таълим-тарбиясида катта аҳамият касб этишини алоҳида таъкидлади. Шунингдек, туман ҳарбий комиссариати бўлими бошлиғи ҳам сўзга чиқиб, ёшларни ватанпарварликка, меҳр-оқибатли бўлишга, ўз юртини севишга чақирди.

Учрашувда ветеранлар қатори вилоятда ҳарбий хизмат бурчини ўтаётган йигитлар ҳам қатнашиб, хизматдаги таассуротлари билан ўртоқлашдилар. Хуллас, бу учрашувнинг таассуроти зўр бўлди.

И. РИХСИЕВ.

МАВСУМ ДАВОМ ЭТАЯПТИ

БУХОРО. Ўлкамизда баҳор кезмоқда. Ошифта кўнгилларга бахт, яшариш, янгиланиш улашган бу йилги баҳорнинг тароватни ўзгача. Дарҳақиқат, баҳорнинг илк кунларидан унумли фойдаланиш, кўкаламзор, мевали ва манзарали ниҳоллар экиб, ўлкани яшнатишдан Бухоро тумани халқ таълими бўлимидагилар ҳам четда қолган эмас.

Шу кунгача туман тасарруфидаги мавжуд мактабларда минглаб дарахт кўчатлари ўтқазилди. Шунингдек, мактаблар бисотидаги ер-участкалари тозаланиб, ҳар хил экинлар, жумладан, карам, картошка, сабзи, пиёз каби экинлар ҳам экилди. Ўтган йили ҳам мактабларнинг участкаларида етиштирилган ҳосил йил давомида ўқувчиларнинг ўзларига тортиқ қилинганди. Шу кунларда қилинган меҳнатнинг самараси яхши бўлишига тумандагилар катта умид боғлашмоқда.

Ҳ. МУРОДОВА.

ҚУРС ЯКУНЛАНДИ

САМАРҚАНД. Ўқитувчиларнинг тажриба алмашишларида, илғор усулларни амалда қўллашларида вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш олий илмгоҳининг хизмати катта бўлмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН МАОРИФЧИЛАРИДАН „МАЪРИФАТ"ГА

Яқинда вилоятнинг барча туманларидан келган яна бир неча нафар муаллимлар бу ерда ўз малакаларини ошириб, бир ойлик курсни ўқиб тугатдилар.

Малака ошириш институтидаги яратилган шарт-шароит ўқитувчиларни янада изланишга илҳомлантирди. Шунингдек, институтнинг илғор, ўз мутахассисликларини пухта билган ўқитувчи ва олимлари ҳам туманлардан келганларга чуқур ва пухта билим бериб, катта таассурот қолдирди.

Б. ЭРАЛИЕВ.

ҲАМКОРЛИК САМАРА БЕРАДИ

ФАРҒОНА. Қўқон давлат педагогика олий илмгоҳининг ташаббуси билан яқинда яна бир амалий ишга киришилди. Шаҳар ички ишлар бўлими билан келишилган ҳолда энди илм ўчоғи ҳамда бу ерда таълим олаётганлар истиқомат қилаётган ётоқхоналарни доимий муҳофаза қилиш йўлга қўйилди.

Ҳамкорлик асосида йўлга қўйилган бу ишни барча маъқуллаш билан бирга, у ўзининг яхши самарасини ҳам бермоқда. Энг муҳими, талабалар бундан жуда-жуда қувонишаяпти.

А. РУСТАМОВ.

АТАМАЛАР ҲАМ ЎЗЛАШТИРИЛАЯПТИ

НАВОИЙ. Ўзбек тилига давлат мақоми берилгач, шаҳар тиббиёт билим юртида ҳам хайрли ишлар бошлаб юборилди. Жумадан, билим юртида таълим-тарбия соҳасида ўзбек тилини кенг тарғиб қилиш, тиббий ўқитишни яхшилаш мақсадида маъмурият одимларидан, илғор ўқитувчи-врачлардан ташкил топган ҳайъат аъзолари тузилганди.

Натижада махсус тил ўрганувчи курслар ташкил этилиб, бунга сарфланадиган харажатлар билим юрти ҳисобидан ажратилди. Эндиликда, изланишлар ва югуриб-елишларнинг самараси ёмон бўлмаяпти. Билим юртида дарслар миллий тилда олиб борилиши билан бирга, тиббий атамалар ҳам аста-секин ўзлаштирилмоқда.

И. ИСМОИЛОВ.

Давлат тили ҳақидаги қонун амалда

МУРАККАБ ЖАРАЁННИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАСИ

Давлат тили мақомининг қамрови кенг. Бу ўзбек адабий тилининг ёзма ва оғзаки меъёри, нутқ маданияти жумбоқларини ечиш, ўрта ва олий мактабда ўзбек тилини ўқитиш ишини тубдан қайта қуришдан тортиб, бошқа миллат вакилларини ўзбек тилига ўргатиш, ўзбекча атамаларни тартибга солиш, ҳар бир идора, ташкилот номларини, транспортдаги ёзувларни, жой номларини тўғри танлаш ва тўғри ёзиш каби жуда кўп, сон-саноқсиз муаммоларни ўз ичига олади. Хўш, бу муаммоларни тўғри, асосли ҳал қилишда маълум бир йўлланма берувчи ягона марказ бўлиши керакми? Шубҳасиз. Давлат тили ҳақидаги қонунни амалга оширишда ана шундай марказ ташкил топиб, шу ишларни ўз қўлига олдими? Тўғри, бу борада айрим қўмита ва комиссиялар тузилди, улар ҳозир ҳам ишлаб турибди.

Давлат тили қонунини амалга ошириш дегани тилимизда узоқ вақт ишлатилиб келинган, шу тилнинг мулки бўлиб, халқнинг руҳига сингиб кетган барча «чет» сўзларни, (айниқса, Оврупо тилларига оид) бир имо билан олиб ташлаб, асосан, араб-форс (яна чет сўзлар) тилларига оид атамаларни олиб кириб, оддий халқни, ҳатто шу соҳадан хабардор авлодни ҳам чалғитиш дегани эмас-ку! Бундай шошма-шошарлик шундай ҳам иқтисодий ночор давлатимизнинг моддий аҳволига таъсир қилади. Ҳайбаракаллачилик қилиб, тезликда тавсия этилган баъзи бир атамаларга дарров расмий тус бериб, уларни керакли жойларга ёзиб ҳам улгурдик. Бунинг эвазига давлат хазинасидан маблағ сарфланди. Бугунги кунга келиб буларни ҳам ўзгартиришга тўғри келяпти. Демак, яна давлат хазинаси жабр кўради. Бундай шошма-шошарликнинг салбий оқибатларига мисол қилиб матбуотда, кўрсатув ва эшиттирувларда, оғзаки нутқда ишлатилаётган қатор атамаларни эслатиб ўтиш кифоя: рўзнома, дорилфунун, дорилмуаллимин, муаллимлар олийгоҳи, олийгоҳ, илмгоҳ, манзилгоҳ, ойнома — жарида — ойбитиг — мажалла, район — ноҳия — туман — депара — ўрам, куллиёт, минбаргоҳ, тайёра, тайёрагоҳ ва ҳоказолар.

Давлат тили тушунчасини «халқ тили» тушунчасидан ажратиб бўлмайди. «Давлат тили» мақоми «халқ тили» мақомидир. Демак, Давлат тили мақоми ҳимоясида бугунги тилимизнинг, яъни халқ тили ва бошқа қардош ҳамда қардош бўлмаган тиллар ҳисобига шаклланган ўзбек тилининг қиёфасини сунъий равишда араб ва форс тиллари ишқибозларининг раъйи бўйича бузмаслигимиз керак.

Давлат тили мақомини тўғри йўлга солиш борасида луғат бойлигини тартибга соламиз деб сохта-ясама, тил «ҳазм» қилмайдиган ҳар хил сўзларни ўйлаб топавермасдан, ўзгартирмоқчи бўлган атамаларимизнинг муқобиллари мавжуд бўлган шеваларга, тилимиз тарихини ўзида мужассамлаштирган қадимги ёзув ёдгорликларимизга мурожаат қилишимиз керак.

Хўш, аслида халқнинг ўтмиши, ҳозирги куни, умуман бутун борлиғини ўзида мужассамлаштирган халқнинг сўз бойлигини ўрганишга муносабат қай аҳволда? Бу, биринчи навбатда, олий ўқув юртларининг филология факультетларида ўзбек шевашунослик фанининг ўқитилиши билан боғлиқ. Бу факультетларда «Ўзбек диалектологияси» курси учун иккинчи даражали фан сифатида, жуда кам соат ажратилган. Натижада талабалар бу соҳа бўйича у эшикдан кириб, бу эшикдан, асосан, қуруқ чиқиб кетадилар. Чунки ўзбек шевашунослик фанига тушуниб-тушунмай, ўгай кўз билан қараб келинганлиги оқибатида бу соҳа бўйича дарслик, қўлланмалар, ўқув-методик характеридаги ишлар жуда кам яратилган. Ваҳоланки, ўзбек тили тарихи, ҳозирги ўзбек тилининг тараққиёт манбалари бевосита шеваларга бориб тақалади. Бугунги кунда бу соҳанинг сиру асрорини тушунадиган, шу соҳага қизиқувчи бўлғуси шевашунослар авлодининг таназзулга юз тутаётганлиги ачинарли ҳолдир.

Маълумки, ўзбек халқ шеваларини ўрганиш, улардаги бебаҳо сўз бойлигини тўплаш бўйича, асосан, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Тилшунослик институти қошидаги ўзбек тили диалектологияси бўлими шуғулланади ва айни пайтда республикадаги диалектологик тадқиқот ишларининг маркази ҳисобланади. Ана шу илмий марказнинг раҳбарлигида ўзбек шевашунослиги бўйича салмоқли ишлар қилинди, кўплаб номзодлик ва докторлик диссертациялари ёзилди. Лекин ҳимоя қилинган диссертациялар муаллифларининг барчасини ҳам шу соҳага содиқ қолди, деб бўлмайди. Бундан ташқари, ўзбек диалектологияси бўлимининг имкониятлари ҳам тобора чекланиб бормоқдаки, бу янги, бўлғуси шевашунослар авлодининг камайиб кетаётганлиги билан изоҳланади.

Сирдарё вилояти Шароф Рашидов туманидаги 19-мактабда ёшларнинг таълим-тарбиясини янгича асосда шакллантиришга барча шарт-шароит мавжуд.

Суратларда: мактабнинг бошланғич синф ўқитувчилари Ҳ. Баракаева, Т. Қурбоновалар дарс пайтида.

А. БОЙЖИГИТОВ суратга олган.

МАКТАБГАЧА ТАРБИЯ МУАССАСАЛАРИДА

Жозибали машғулотлар

«Ўзбекистон» жамоа хўжалиги ҳудудидаги «Дилором» болалар боғчасининг туман халқ таълими бўлими тасарруфига ўтказилганлигига ҳали ҳеч қанча вақт бўлгани йўқ. Лекин боғча жамоаси қисқа фурсатда таълим-тарбия ишларини давр талаби даражасида йўлга қўйиб олди. Ҳозирда бу ерда бўлиб, гуруҳлардаги машғулотларни кузатган киши ҳам ана шундай ижобий хулоса чиқариши мумкин.

Яқинда «Дилором»да ўтказилган очиқ машғулотда Бўз районидаги болалар боғчалари мудирлари, тарбиячилар ҳақида услубчилар иштирок этишди.

Кўп йиллик меҳнат стажига эга бўлган, тиришқоқ тарбиячи Адолатхон Зайниддинова дастлаб очиқ машғулот олдига қўйилган асосий вазифаларни аниқ ва лўнда қилиб тушунтириб берди. Кейин у математикадан «Болаларни геометрик шакллар билан таништириш» мавзуида машғулот бошлади. Тарбиячи машғулотнинг кириш қисмида кичкинтойларга айлана, учбурчак, кўпбурчак сингари шакллар ҳақида кўргазмали қуроллар асосида тушунча берди. Болалар геометрик шаклларни тарбиячининг кузатуви ҳамда кўмаги асосида мустақил тайёрлашди. Улар тарбиячи томонидан берилган топшириқларни зийраклик ҳамда эпчиллик билан уддалаб, ўзларининг иқтидорли эканлигини исботлашди.

Машғулотнинг эътиборини тортадиган жиҳати шундаки, кичкинтойлар мазкур жараёнда лой ва пластилиндан шакллар ясаш, турли шаклларни рангли қоғозларни қирқиб ёпиштириш билан тайёрлаш, сурат чизиш, елимлаш, қўшиқ ижро этиш, рақсга тушиш сингари ишларни мустақил равишда уддалашди. Машғулотда гуруҳдаги 20 нафар кичкинтойнинг аксарияти фаол иштирок этди. Уларнинг бу йил ўрта мактаб остонасига қадам қўйишларини ҳисобга олсак, очиқ машғулот кичкинтойларни мактабга тайёрлашда муҳим босқич вазифасини ўтади.

Машғулотни атрофлича таҳлил этишда 24-болалар боғчаси мудири М. Тўйчиева, 25-боғча тарбиячиси З. Ниёзматова, 1-боғча услубчиси Ҳ. Кимсанова, туман халқ таълими бўлими болалар муассасаси услубчиси М. Иброҳимовалар сўз олиб, тарбиячининг ютуқ ва камчиликлари тўғрисида тўхталиб ўтишди.

Машғулот ниҳоясида боғча қошидаги фольклор-этнографик дастаси қатнашчилари йиғилганларга концерт кўрсатишди. М. Қўзиева, М. Абдуллаева ижро этган дилрабо қўшиқ ва оҳанграбо рақслар барчани хушнуд этди.

Ҳ. РУСТАМОВ.
Андижон вилояти.

ЁШЛИКДА ЎРГАНГАН ЯХШИ

Республикамизнинг Давлат тили тўғрисидаги Қонунини ҳаётга татбиқ этиш ва уни муваффақиятли амалга оширишни, аввало, мактабгача тарбия муассасаларидан бошлаш лозим бўлади.

Таълим-тарбия она тилида олиб бориладиган мактабгача тарбия муассасалари ота-оналар билан яқиндан мустаҳкам ҳамкорликда ўз она тилларини ўргата бошлашлари билан бир қаторда миллатлараро алоқа воситалари бўлган инглиз ва бошқа тилларини меъёр даражасида ўргатиб бориши мақсадга мувофиқ. Бу каби юмушлар кичкинтойларимизнинг камол топишларида, турли халқлар тарихи, маданияти, урф-одатлари ва инсоний қадриятларидан бохабар қилиб, ўзни ва ўзгани ҳурмат қилиш, эъзозлаш ва қадрлашга ўргатади. Шу билан биргаликда мактабларимизда чет тилини муваффақиятли ва осон ўзлаштиришлари учун муҳим замин бўлиб хизмат қилиши шак-шубҳасиздир.

Мактабгача тарбия муассасаларида болажонларимизга турли ўйинлар воситасида тил ўргатишда боғчаларимиздаги тарбиячи-ўқитувчиларимиз учун ўзбек — инглиз — рус тилига доир уч тилли мухтасар (қисқача) луғат минимумлари тарбиявий-таълимий нуқтаи назардан муҳим қўлланма бўлиб асқотади.

Мактабгача тарбия ёшидаги болаларимиз ҳамда кичик мактаб ёшидаги ўқувчиларимиз учун мўлжаллаб чиқарилаётган «Мактабгача тар[illegible]ия», «Ғунча», «Гулхан», «Бошланғич таълим» журналларидан, Ўзбекистон Республикасининг болалар боғчаларида инглиз тилини ўқитиш дастури, ЎзПФИТИ (Т., 1991), Д. Қодированинг «Инглиз тили — кичкинтойларга», ЎзПФИТИ (Т., 1992), Чедомир Иовичнинг «Английский для малышей» (Белград, 1964), Ш. Г. Амамджяннинг «Плей энд Ман инглиш» (М., 1986), И. Мамедов, С. Маъруфхўжаевнинг «Алифбе» (Бошланғич инглиз тилини ўрганади), (Т., 1992), «Иностранные языки в школе» журнали материалларидан, шунингдек, лингвостатистик кузатишлар натижасида яратилган дарсликлар тили частотали луғатларидаги юқори частотали сўз ва сўз формалари ҳамда сўз бирикмаларидан унумли фойдаланилиши мақсадга мувофиқдир.

Таълим ва тарбия тизими жараёнида ўз миллий маданиятимизни, фан ва техника ютуқларини, шарқона одатларимизни ўзлигимизни кўрсатишимизда, жаҳон майдонига тезроқ чиқишимизда астойдил шижоат ва ғайрат қилишимиз ҳар биримизнинг муқаддас ва шарафли бурчимиздир. Ўз ақл-заковатини, билим ва маҳоратини ёш авлод тарбияси учун бахшида этган тарбиячиларимиз, ўқитувчиларимиз тил ўргатилиши ва ўқитилиши жараёнига, айниқса, мактабгача тарбия муассасалари ва бошланғич мактаб таълими тизимида чуқур ҳурмат ва жиддий диққат-эътибор беришлари келажак ёшларимиз тарбияси ва таълимига, албатта, ижобий таъсир кўрсатади.

С. РИЗАЕВ,
ЎзПФИТИ ходими.

Шамси ОДИЛ

Яхшидан боғ қолади, деган гап бор. Ҳаётда ўзининг ҳалол меҳнати билан кўпчилик ҳурматини қозонган, ажойиб фарзандлар ўстирган самимий инсон, жумҳуриятда хизмат кўрсатган маданият ходими, шоир ва журналист Шамси Одил бевақт вафот этди.

Шамси Одил 1931 йилда Каттақўрғон шаҳрида туғилди. У Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтини тамомлагач, меҳнат фаолиятини ўқитувчиликдан бошлади. Каттақўрғон шаҳар халқ таълими бўлимида бош йўриқчи бўлиб ишлади. Ёшлик чоғидан шеъриятга бўлган ҳавас уни Тошкент томон етаклади. У бир неча йил «Маърифат» («Ўқитувчилар газетаси»)да масъул ходим бўлиб хизмат қилди. Бу ерда унинг кўплаб публицистик мақолалари, очерклари, шеърлари эълон қилинди.

Шамси Одил Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий-тадқиқот институтида, «Камалак», («Ёш гвардия»), Ғафур Ғулом номидаги ва «Чўлпон» нашриётларида турли лавозимларда ишлади.

Шамси Одилнинг «Икки лола», «Сеҳргар кўзачалар», «Тонгдаги ўйлар», «Самарқанд гуллари», «Тоштулпор» каби кўплаб шеърий тўпламлари нашр этилган.

Шамси Одил маорифчилар ҳаётидан «Қор бўрон» қиссасини ёзган. Бу асар газетамизда эълон қилинганлиги кўпчиликка маълум. Шунингдек, у «Соҳибқирон Темур» достонини ҳам ёзиб тугатганди.

Биз, Шамси Одилнинг яқин дўстлари унинг бағри очиқ, дўстларга, қариндош-уруғларга меҳрибон, меҳр-шафқатли инсон эканлигини, болажонлигини жуда яхши биламиз.

Ўзининг ҳалол меҳнати, улкан саховати билан ҳаётда яхши ном қолдирган ажойиб дўстимизнинг хотираси қалбимизда абадий сақланиб қолади.

БИР ГУРУҲ ЎРТОҚЛАРИ.

ФИДОЙИ ОЛИМ

Адабиётшунос олим ва мунаққид Наим Каримовнинг номи жумҳуриятимиздагина эмас, унинг ташқарисида хориж туркolog олимларга ҳам яхши таниш.

Олимнинг илмий ижоди асосан 60-йилларда бошланган бўлса-да, унинг бу соҳадаги фаолияти 70—80-йилларда кенг қанот ёза бошлади. Бу даврда унинг 30—50-йилларда кенг адабиёт майдонига чиққан Ойбек, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжон, Мақсуд Шайхзода, Миртемир, Ҳабибий сингари ижодкорлар ва уларнинг мазкур давр насри ва назми тараққиётига қўшган улкан ҳиссалари, шунингдек, кейинчалик, 60—80-йилларда уларнинг энг яхши анъаналарини давом эттирган Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Ҳалима Худойбердиева, Муҳаммад Солиҳ, Тўлан Низомларнинг бу даврдаги поэтик изланишлари, маҳорат соҳасида эришган ютуқлари илмий-эстетик планда холис баҳоланади.

Наим Каримовнинг мунаққидлик ва илмий фаолияти, айниқса, жамиятни қайта қуриш, демократия ва ошкоралик шароитида, жумҳуриятимиз миллий мустақилликка эришган даврдан сўнг яна ҳам фаоллашди. Бу даврда энди у жамиятдаги ижтимоий янгиланиш билан боғлиқ равишда адабиётнинг янги йўналишлари («Янгиланиш йўлида», 1987 йил), («Шеърият — меҳр демакдир», «Қайта қуриш уфқлари», 1988) билан бирга адабиётшунослигимизда етарли ўрганилмаган XX аср боши ва 20—50-йиллар ўзбек адабий жараёни ҳамда унинг айрим йирик вакиллари ижодларини янгича тафаккур нуқтаи назаридан ўрганишга киришади. Бу соҳада олимнинг сўнгги йилларда «Мураккаб ва машаққатли давр фарзанди» (Чўлпон, 1987), «Мавлоно Фитрат» (1988), «Ўша машъум йилларда» (1936 — 1937-йилларда) Ҳамид Олимжон ҳаёти ва ижоди» (1990), «Чўлпон учун кишан», «Наркомпрос иши», «Ўзбек адабиётининг жаллодлари», «Одамлар суяги ўша вақтда қотган» (1991), «Аждаҳо Комида» (Усмон Носир ҳақида), «Ойбек. Тош экан бу бошим» (1992) сингари жиддий мақолалари босилди. Уларда муаллиф Фитрат, Чўлпон, Ойбек, М. Шайхзода, У. Носир, Ҳамид Сулаймон сингари олим, шоир ва адибларнинг мазкур давр адабий, танқидий ва маърифатли тафаккури ривожи тарихида тутган ўринлари, уларнинг қатағон ва сиёсий таъқиб йилларининг туҳмат ва зуғумлари остида кечган ҳаёт ва ижодларининг фожиаларини бой архив ва тергов материаллари асосида ёрита боради. Жумладан, олимнинг шундай мақолаларидан бири «Наркомпрос иши» мақоласи бўлиб, унда муаллиф ўша давр Сиёсий Бошқарма идораларининг Мунаввар Қори Абдурашидхонов, Ашурали Зоҳирий, Носир Саид, Боту сингари бир қанча ўзбек маорифи ва маданиятининг йирик намояндаларининг турли сохта туҳмат ва иғволар уюштириш асосида бегуноҳ қурбон қилганликларини тарихий манба ва ҳужжатлар асосида илмий-мантиқий далиллар билан очиб ёзади.

Шу билан бирга Наим Каримов шу йиллар давомида Ўзбекистон Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Адабиётшунослик институтининг етакчи олимлари Иззат Султон, Ҳомил Ёқубов, Салоҳиддин Мамажонов, М. Юнусов, Н. Владимирова ва бошқалар билан бирга кўп жилдлик ўзбек адабиётининг совет даври тарихига оид асарлар, шунингдек, Ҳамза, Ойбек, Ғафур Ғулом асарларининг мукаммал академик нашрларида ҳам фаол иштирок этди, уларнинг асосий муаллиф ва муҳаррирларидан бири бўлди. Институт ва унинг ташқарисидаги муаллифлар сингари мазкур сатрлар муаллифининг ҳам айрим китоб ва рисолаларига сахийлик билан муҳаррирлик қилди, жумҳуриятимизнинг турли олий ўқув юртлари ва илмий муассасалари учун иқтидорли адабиётчи кадрлар тарбиясида ҳам фидойилик кўрсатмоқда.

У шу кунларда институт «XX аср ўзбек адабиёти» бўлимининг мудири сифатида Абдулла Қодирий, Фитрат, Чўлпон асарларининг академик нашрларини тайёрлаш, улар ҳақида илмий тадқиқотлар ишига бошчилик қилмоқда, жумҳуриятимиз ўрта мактабларнинг 11-синфлари учун тайёрланаётган «XX аср ўзбек адабиёти» дарслигининг асосий муаллифларидан бири сифатида иштирок этмоқда. Бунда у дарсликдан муҳим ўрин олган XX аср бошлари адабий жараёнлари билан бирга Чўлпон, Ойбек, Ҳамид Олимжон каби сиймоларни ёзиб берди. Бахтиёр Назаров, Умарали Норматовлар билан ҳамкорликда ёзилган мазкур янги дарсликнинг бунгача бўлган ўзбек совет адабиёти дарсликларидан фарқи ва муаллифларнинг ўз олдига қўйган асосий мақсад ва вазифалари нимадан иборат деган савол билан мурожаат қилганимизда у бу хусусда тўхтаб шундай фикрларни айтди: «Мен шахсан ўзим собиқ совет империяси парчаланмасдан анча буруноқ ўзбек, қозоқ, тожик янги миллий адабиётларининг XX асрдаги ривожларини уларнинг бунгача бўлган ўтмиш адабиётларининг табиий ва қонуний давомидир, деган фикрда эдим. XX аср янги ўзбек адабиётининг асоси, менинг фикримча, бу жадид адабиёти бўлиб, у янги миллий уйғониш даври адабиётида давом этди, ривожланди. XX асрнинг бошларидан кейинги адабиётимизнинг асосини 20-йиллар адабиёти, унинг янги маърифати, маданияти ташкил қилади. Бу ғояларни, албатта, дастлаб М. Беҳбудий, Фитрат, А. Қодирий, Чўлпонлар кўтардилар ва ривожлантирдилар, кейинги адабиётимиз ҳам у ёки бу даражада шу асосда давом этди. Биз нашрга тайёрлаган 11-синфлар учун мўлжалланган «XX аср ўзбек адабиёти»нинг асосий янгиликларидан бири шудир. Унинг аввалги дарсликларидан фарқ қилувчи иккинчи янгилиги, бурунги адабиёт дарсликларида классик адабиётимиз ва айниқса, совет адабиёти асосан социалистик реализм, коммунистик партиявийлик нуқтаи назаридан ўрганилар эди. Энди бу дарслигимиз бундай сиёсий нуқтаи назарлардан ҳоли бўлиб, янги миллий адабиётимиз тарихини жаҳон бадиий-маданий қадриятлари нуқтаи назаридан ўрганишни ўз олдимизга асосий мақсад қилиб қўйдик.

Учинчидан, бу дарсликнинг янгилиги, янги аср миллий адабиётимизнинг бошланишини ўрганиш М. Беҳбудий, А. Авлоний билан бошланади. М. Беҳбудий бошлаб берган жадид адабиётининг Ҳамза, Фитрат, А. Қодирий, Чўлпонларда 20-йиллардан 30-йилларгача давом этиши ҳам ривожи кўрсатилади. 30—50-йиллар ўзбек адабиёти манзараси эса, асосан Ойбек, Ғафур Ғулом, Ҳ. Олимжон, Абдулла Қаҳҳорларнинг аввалги адабиётимиз ривожининг ижобий томонларини ўрганишлари, янги изланишлари асосида, шунингдек, улар ижодида совет мафкураси таъсирида кечган турлича зиддиятли, қарама-қарши томонлар ҳам бугунги ўқувчиларга рўйи-рост кўрсатиб ўтилади.

Ўзбек адабиётининг 60—80-йиллардаги ривожланиш тенденциялари эса Одил Ёқубов, Пиримқул Қодиров, Э. Воҳидов, А. Орипов ижодлари материаллари асосида текширилади. Бундан ташқари, дарсликда XX аср бошидан тортиб, 90-йилларгача бўлган адабий жараённинг даврлари бўйича ҳам янги тафаккур нуқтаи назаридан обзор қисмлар ҳам берилади.

Олимнинг адабиётимиз, маърифатимиз тарихига бўлган бундай чуқур меҳри, қизиқишида, албатта, энг яхши илмий эстетик тажрибаларни ўқиш, ўрганиш муҳим роль ўйнаган. Шу билан бирга бу соҳада унинг ёшлик ва студентлик йилларида оиладаги қизғин маърифий-маданий муҳитнинг таъсири ҳам йўқ эмас, албатта.

«Илмий-танқидий фаолиятингизнинг шаклланишида устоз олим ва танқидчиларнинг асарларини ўқишдан ташқари, оилавий маърифий, адабий анъаналар ҳам бўлганми?», — деган саволимизга Наим Каримов шундай жавоб берди:

«Оиламизда шундай анъаналар ҳам йўқ эмас эди. 20-йилларда бизнинг ота-оналаримиз, амакиларимиз, айниқса, отам физик Фотиҳ Каримов, амаким Обид Каримовлар Озарбайжонда ўқиб келганликлари учун ёшлигимданоқ улар Абдулла Қодирий, Чўлпон, Ҳусайин Жовуд, Фузулийларни ўқишиб, менга ҳам таъсир этдилар. Яқин қариндошимиз бўлган таниқли адабиётшунос олим, марҳум профессор Маҳмудали Юнусов билан ёнма-ён ҳовлида яшардик. Аввал мактабда, сўнг университетда ўқиган йилларимда, айрим вақтларда уйимизга Маҳмудали Юнусов домла билан бирга у кишининг илмий раҳбари, марҳум профессор Абдураҳмон Саъдий, дўстлари марҳум олимлар Солиҳ Қосимов, Абдулла Олимжоновлар бирга келишиб, ёзган айрим асарлари ва мактаб адабиёт дарсликларини муҳокама қилардилар. Бундан ташқари, отам ўша йилларда Ўзбекистон Маориф вазирлигида, ишлардилар. Улар Педагогика фанлари илмий тадқиқот институти ва олий мактаб адабий муаллимлари тайёрлаган адабиёт дарслиги ва программалар юзасидан бўлган муҳокамаларни сўзлаганларида қулоғимга айрим фикр ва мулоҳазалар ҳам чалинарди. Уруш йиллари Фотиҳ Орипов директорлик қилган шаҳар ташқарисидаги бир қишлоқ мактабига отамни ўқитувчиликка олиб кетишди. Шу мактабда ўқиган вақтимда бизга адабиёт фанидан 20 — 30-йиллар адабий ҳаракатчилигининг фаол иштирокчиларидан бири, марҳум шоир Ғайратий дарс берарди. Амаким Обид Каримов эса шу вақтларда университет ўқитувчилари уйида турарди. Ўша уйлардан бирида машҳур академик Қори-Ниёзий ҳам яшардилар. Мазкур оилавий анъаналар, қўшни зиёли олимларимизнинг шахсий ҳаёти, маънавий дунёси ва илмий иш тартиблари ҳам менга таъсир этмай қолмас эди. Бугунги жумҳуриятимиз мустақилликка эришган кунларда XX аср янги ўзбек адабиёти, маърифати ва маданиятининг ана шу анъаналари, тажрибаларини ўрганиш ҳозирги ёшларимизнинг маънавий-ахлоқий тарбиясида муҳим бир сабоқдир».

Яқинда жумҳуриятимиз етакчи адабиётшунос олимларидан, ўрта мактабларимиз учун ёзилган янги адабиёт дарслигининг асосий муаллифларидан бири мазкур олим Наим Каримов таваллудига 60 йил тўлди. Ушбу қутлуғ санада бу фидойи олим ва мунаққиднинг шахсий ва илмий ҳаётида янгидан-янги омадлар тилаб қоламиз.

Шерали ТУРДИЕВ,
Ўзбекистон ФА Алишер Навоий номидаги Адабиётшунослик институтининг катта илмий ходими.

ЕТАКЧИ ТАРМОҚ

Олтинкўл туманидаги Усмон Юсупов номли 13-ўрта мактабда 1985 йилда ёрдамчи хўжалик ташкил этилган эди. Ўша даврда 0,6 сотих жой иссиқхона қилинди. Ёрдамчи хўжаликда помидор, карам сингари эртаги кўчатлар билан бирга кала гули етиштирилади. Ўтган 1992 йилда ёрдамчи хўжалик помидор кўчатидан 10 минг сўм, карам кўчатидан 8 минг сўм, тажриба участкасидан эса 5 минг сўмлик даромад қилди.

Бу ишларни амалга оширишда мактабнинг юқори синф ўқувчиларидан Р. Зуҳриддинова, М. Дадабоева, Д. Қўчқоровалар яқиндан ёрдам бердилар. Олинган даромад мактабнинг иситиш системаси ва синф хоналарни таъмирлашга сарфланди.

— Мазкур йилда эса иссиқхонага, — дейди мактабнинг биология ўқитувчиси Турсунбой Холиқов, — 15 минг туп карам, 10 минг туп эртаги ва 15 минг туп кечки помидор кўчатлари, 200 туп кала гули, 12 туп лимон кўчатлари экилиб, парвариш қилинмоқда. Бу йил ёрдамчи хўжаликдан камида 50 минг сўм даромад олиш мўлжалланмоқда. Иссиқхонанинг мунтазам ишлаб туриши ўқувчиларнинг биологиядан яхши ўзлаштиришига ҳам яқиндан ёрдам бермоқда.

Ш. КЕЛДИЕВ.

Тўғри, педагогика институтлари ва университетларнинг филология факультетларида ўзбек тили диалектологияси курси ўқитилиши билан бирга (чекланган соатда бўлса ҳам) ҳар йили студентларнинг диалектологик практикалари ҳам уюштирилиб, шевалар бўйича материаллар тўпланади. Лекин умум манфаатини кўзловчи маълум бир марказнинг йўқлиги туфайли бу материаллар айрим шахсларнинг ихтиёридан ташқари чиқмай, чанг босиб ётаверади.

Бизда ҳам эркинлик шамоли баҳонасида ўзбек тилига давлат мақоми берилиши муносабати билан ўзбек тили жамияти ҳам тузилди. Хўш, у қандай фаолият кўрсатмоқда?

Бизгача «Ўзбек тили жамияти»ни тузиш баҳонасида анчагина шов-шувлар бўлди-ю, шу билан унинг фаолияти ҳам тўхтади, шекилли. Чунки бу жамият гўё бир бўшлиқда пайдо бўлгандек, шу бўшлиқ қаърига сингиб кетди. «Ўзбек тили жамияти», бизнингча, Ўзбекистон Фанлар академияси президиуми қошида бўлиб, бунда Тилшунослик институти етакчи ўринда туриши керак. Чунки Фанлар академияси республика фанининг бош штаби бўлиши нуқтаи назаридан ҳам бунга ҳақли.

Она тили жамияти аъзолигига асосан олий ўқув юрти ўқитувчилари ва илмий-текшириш институтлари ходимларидан ташқари мактаб ўқитувчилари, журналистлар, талабалар, пенсионер ва бошқа соҳа мутахассисларидан иборат кенг жамоатчиликни жалб қилиш мақсадга мувофиқдир. Республиканинг барча вилоят, туман ва қишлоқларида жамиятнинг шаҳобчаларини тузиш керак.

Ҳозирги кунда ўзбек тили жамияти, Тилшунослик институти, олий ўқув масканларининг тилшунослари, атамашунослик қўмитаси, Давлат тили бўйича тузилган комиссия, журналистлар уюшмаси каби она тилимизнинг тақдирига мутасадди ташкилотлар бир-биридан асосан узилиб қолган, ҳар қайсиси ўзларича иш кўришади. Бундай бош-бошдоқлик ўз-ўзидан тилимизнинг зарарига хизмат қилади.

Маълумки, тил жамиятининг асосий вазифаси мантиқан ўзбек тилининг барча ирраларини ва халқда борилиб, уларни муомалага киритишдан иборат. Шу нуқтаи назардан, жамият она тилимиз фаолиятининг барча соҳаларини Тилшунослик институти билан ҳамкорликда ўз қўлига олиши, халқ шеваларини, ўтмиш маданий меросимиз ҳисобланган ёзма ёдгорликлар тилини атрофлича ўрганиш, сўз бойлигини тўплаш ва шу асосда Давлат тили ҳақида қабул қилинган Қонун бандларининг бажарилишини оғишмай таъминлаш борасида жонбозлик кўрсатиши керак.

Ўзбек халқининг сўз бойлиги халқнинг ўтмиши, ҳозирги куни, умуман бутун борлиғини ўзида мужассамлаштирганлиги билан халқ турмуши ва онгининг кўзгусидир. Шеваларимиздаги ва ёзма ёдгорликларимиздаги сўзларни тўплаб, уларни луғатларга киритиш биринчи навбатдаги вазифадир. Бу хил луғатлар ўзбек тилига давлат тили мақомининг берилиши муносабати билан тилнинг фонетик, морфологик ва лексик нормаларини, ўзбек атамаларини тартибга солишда, икки тилли, ўзбек тилининг мукаммал изоҳли луғатларини яратишда муҳим манба бўлиши шак-шубҳасиздир. Бундай мураккаб тадбирларни ягона Тилшунослик институти доирасида амалга ошириш имконияти ҳам чекланган. Бунда ўзбек тили жамиятининг ҳамкорлиги жуда зарур.

Она тили жамияти қошида ташкил этиладиган талабалар тил тўгарагига алоҳида эътибор бериш керак. Жамият йўли билан тил тўгараги доирасида материал тўпловчиларни рағбатлантириш бўйича танловлар ўтказиш ҳам яхши натижа бериши мумкин. Бу танловлар тематикаси ранг-баранг бўлиши, масалан, «Маълум бир ишлаб чиқариш соҳасидаги касб-ҳунар лексикаси», «Бир район топонимлари», «Маълум бир диалектнинг грамматик хусусиятлари» каби турли хил масалаларга бағишланиши мумкин.

Она тили жамияти йўриғи билан «Тил кунлари»ни ташкил этиш жуда-жуда катта аҳамият касб этади.

«Тил кунлари»ни ташкил этишдан мақсад жамият фаолиятини жумҳурият миқёсида тарғиб қилиш, тил муаммоларига қизиқувчилар билан яқин мулоқотлар ўрнатиш, тилшунослик, шунингдек, нутқ маданиятининг долзарб масалалари билан оммабоп шаклда таништиришдир.

«Тил кунлари»га бағишланган йиғилишларга олимлардан ташқари она тили ўқитувчилари, журналистлар ва бошқа мутахассисликлар вакилларини жалб қилиш мақсадга мувофиқдир.

Хуллас, халқнинг жонли тилини атрофлича ўрганиш, барча сўз бойликларини тўплаш, шулар асосида маҳаллий (вилоятлар, ҳатто ҳар бир туман бўйича) луғатлар яратиш, шу йўл билан адабий тилимизни тартибга солиш, нутқ маданиятини ўстириш каби вазифалар она тили жамиятининг диққат марказида бўлиши лозим.

Ш. НОСИРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Тилшунослик институтининг катта илмий ходими, филология фанлари номзоди.

ҚУТЛАЙМИЗ!

Қадрли устозим Озод АКБАРОВ!

Сиз ҳозирда бошчилик қилаётган Тошкентдаги 15-ҲТБЮ шу кунга қадар минглаб ёшларни касбли қилиб, ҳаётимизнинг жўшқин даврига учирма қилди. Улар тиклаётган баланд-баланд иморатлар Сизнинг ҳам меҳнатингиз маҳсули сифатида қад ростлаб турибди.

Ҳамма шогирдларингиз қатори мен ҳам табаррук 50 ёшингиз билан самимий қутлайман. Соғлиқ-саломатлик, хуш кайфият ҳамиша ҳамроҳингиз бўлсин.

Шогирдингиз Н. УМАРОВ.

ҚУТЛАЙМИЗ!

Қадрли устозимиз Баҳром ЙЎЛДОШЕВ!

Умрингизнинг 40 йилини зиёбахш касб — муаллимликка бағишлаб, ўқувчилар қатори биз ўқитувчиларга ҳам сабоқ бердингиз.

Улуғ айём — 60 ёшга тўлған ушбу кунда Сизга барча касбдошларингиз номидан узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилаймиз.

ЎРТА ЧИРЧИҚ ТУМАН ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИ, 13-МАКТАБ ЖАМОАСИ.

ҚУТЛАЙМИЗ!

Ҳурматли Жума ТЎРАЕВ!

Умрингизнинг сермаъно 40 баҳорини ўқитувчиликка бағишладингиз. Ҳозир ҳам Боёвут туманидаги 38-мактабда касбингизни эъзозлаб, оилангизга бош, касбдошларингизга эса устозлик қилмоқдасиз.

Сизни 60 ёшга кирганлигингиз билан қутлаб, доимо бахтимизга соғ юринг, деймиз.

ФАРЗАНДЛАРИНГИЗ, НАБИРАЛАРИНГИЗ, 38-МАКТАБ ЖАМОАСИ.

ЎҚИТУВЧИ ЁН ДАФТАРИГА

ҚАШФИЁТЛАР ТАРИХИДАН

Қадимги Юнонистоннинг буюк механиги ва математиги Архимед унинг номи билан аталувчи винтни ихтиро қилди, механик ричагларнинг хилма-хил турларини ўрганди, астрономик кузатувлар учун осмон глобусини ясади.

Қуёшнинг кўринма диаметрини биринчи бўлиб ўлчади, спиралнинг янги хилини ва ярим ёпиқ эгри чизиқларнинг майдонини аниқлаш усулини кашф этди. У кейинчалик ўзининг номи билан аталган машҳур гидростатик қонунни топди.

*

Архимед, шунингдек, стереометриянинг кўплаб тушунчаларига аниқлик киритди. Математикада «пи» сонини аниқлашда Тарталья ва Леонардо да Винчидан 17 асрга илгарилаб кетди. Бир лаҳзадаёқ чексиз кичик ва чексиз катта сонларгача ҳисоблаш усулини топди. У ана шу тизим ёрдамида Ер шари айланасини ҳисоблаб чиқиб, у 55 минг километр деган хулосага келди.

Олим аниқлаган бу кўрсаткич 40 минг километрга тенг. Лекин Архимеднинг имконияти билан ҳозирги имконият қиёсланганда сиразузалик олимга қойил қолмасдан бўлмайди.

А. АЛИЕВ тайёрлаган.

• Хотира •

САТРЛАРИ ЭЛИМ ДЕЙДИ

Чори Аваз — чайир эди, полвонларга доир эди. Афсуски, у — шоир эди. Элга йўлни мактабдан, сабоғини эл сарвари — болалардан бошлади — Чори Аваз муаллим эди. «Муаллимликни қўйиб, энди шеърни тутдим!» — деди у поездда Тошкентга жўнаркан. Ҳамма шоирлар қатори у ҳам янглишган эди; шеърнинг ўнгиридан ушлаб бўлганда, ҳақсўз оғир келиб, ҳислар ишқор бўлиб қалбни кемирганда, «Шеър» исмли даҳмазадан кечса бўлур эди. Йўқ, шоир — шеърнинг тузоғига илингак оҳу! Бу тузоқда ўлмоқ бору, қутулмоқ йўқ. Мусаффо сўз Чорининг қонига ўтган эди.

Бироқ Чори Аваз шеър каби пок яшамоқчи бўлди. «Бир тирик шеър каби отлан юришга» деди ўзига ва шоирларга ҳам ўғри-каззоб, фоҳиш-арбоб, жоҳилларни кўрганда бурқсиб-тутаб ёнарди. Имон тиғи — қаламига иблисларни санчмоқ истарди. Назм қамчи бўлиб, уни доим қистар эди. Чори Аваз чайир эди, полвонларга доир эди, Иллат денгизи, Жаҳолат ботқоғи билан сўнгги дамгача олишди...

Бу талотўп замонда қоғозга айланган сўзгина шеър бўлиб яшай олади. Норозилар низо қилмай, «шеър-да» деб қўядилар, гунг ва соқов шўрлик каби аяйдилар. Шоирга қийин — мунофиқ бўлолмаса, «Ҳа, энди кайф устида билмай ёзганмизда», деёлмаса, чала ҳалол, чала ғирром бўлолмаса. Юраккинаси нафис сўздан ясалган қавм-шоирларга осон эмас.

Чори Авазнинг дили ва тили, иши ва турмуши бир: тўғри ёзар, сўзлар, ишлар, яшарди. Унинг қалби ростлик тўлқинига мосланган эди.

Ўт-ўлан осмонга, қуёшнинг тафтига талпинади, ўзбекнинг шоир боласи Тошкентга интилади, шеърият қуёшида исинмоқчи бўлади. Чори Аваз эса шеъри кучга тўлган кун Тошкентни тарк этди — Қашқадарёга кўчди. Пойтахтда шоир етарли. Чори эса Қашқадарёга керакли эди. Бутун истеъдоди, қалб-қўрини ўз эли, ўз юртини маърифатли қилишга бахш этиш нияти уни етаклаб кетди. «Насаф» нашриётини маърифат ва ижод қароргоҳи айлаб, китобини чиқара олмай, ўксиб юрган истеъдодли ёзувчиларга кўмак бермоқчи эди. Пойтахтга паноҳ излаб кетган юртдош ижодкорларни музофотга, халқ орасига қайтаришни мақсад қилганди. Бўлмади. Ижодининг айни гуркираган чоғида...

На адабиёт, на халқ билан энди ишинг йўқ, Чорижон! Куймайсан ҳам, кулмайсан ҳам. Олий ором — юрт сенга. Аммо шеърларинг омон, сен бўлиб, эл кезиб юрибди ҳамон. Доим беором, курашчан. Сенинг-ку, юрагинг гул ва мўрт эди, аммо шеърларинг ўлмас, эл севувчи сатрларинг эса ҳамиша элим дейди.

Нурмуҳаммад ХОЛЛИ ўғли.

Чори АВАЗ

МЕНИНГ КУНДУЗИМ

Кундуз — Қуёш ҳидлаётган гул.
Менинг ҳам шу гулдан келар ҳидлагим.
Мен Қуёш эмасман, мен — боғбон, мен — қул.
Қанчалар фожеъ бор кузатмоққа жим.

Энгагимга кетмонни тираб,
Соғинаман гулнинг бўйини.
Бахтдай туюларкан изтироб
Қизиқ кўринганда тақдир ўйини.

ЯШИЛ ЯПРОҚЛАР

Умидсиз боқаман,
Йўллари лой
Ботқоқ қишлоққа:
Қаерга ҳам
Бориб бўлар,
Бу йўллар билан.

* * *

Биз сени ўлдирган,
Шеърни ўқидик,
Аза тутдик.
Ичимизни тинмай,
Тилди хўрсиниқ.
Энди ичимизни тилиб яшар,
Кўр, разил хўрсиниқ,
У — сен, дўстим.

* * *

Ўлсам,
Ҳайрон бўлманг.
Узоқ яшаш учун,
Туғилганим йўқ.

ҚАТРАЛАР

ОЗ БЎЛСА ҲАМ...

— Мард бўлсанг, мендек ошкора гапир, — деди радио телефонга. Бировнинг гапини бировга етказиб, ўртада чақимчилик қилгунингча.

— Мен сендек кун бўйи гапириб ўтирмайман, — деди телефон. — Энг муҳим гапни қисқа қилиб, ўша одамни чақираман-да, қулоғига аста айтаман-қўяман.

●

ҚИТИҒИНИ ТОПДИ

— Ҳо, индамас, гапираркансан-ку, — деди игна пластинканинг баданига ботиб.

●

ЁҚА УШЛАДИ

Аччиқ тилнинг ҳақоратини эшитиб турган лаб:

— Сени шунинг учун ҳам атрофингга ўттиз икки соқчи қўйиб умрбод зиндон қилган эканлар-да, — деди чуқур нафас олиб.

●

ЎГИТ

— Бўҳтон ёзсанг, болам, берган сутимга розимасман, — деди сиёҳдон пероға.

●

ЛАҚМА

— Доим йўлимни пойлайсан, ёш умримга завол бўлма, бир марта қўйвор, жон оға, — деб ялинди қармоққа жон талвасасида ётган лаққа балиқ.

— Вой, нодон-эй, тушингни сувга айт. Сендек содда, лақмалар бўлмаганда, сув кечиб юрармидим...

●

ЎЗИ АҚЛ БЕРСИН

Том-том китобларни мен ёзганман, — дея мақтанди қалам қўлга. Шу пайт тўқ эткизиб қаламни ерга ташлаб юборди қўл ва жаҳл билан деди:

— Қани, менсиз бирор сатр ёзиб кўр-чи?!

Қалам эса ўрнидан қимирлай олмади. — Билиб қўй, — деди қўл гердайиб, — сен топган шуҳратнинг ҳаммаси мен туфайлидир.

Икки нодоннинг бу тортишувини заҳматкаш юрак жимгина эшитиб ишида давом этарди.

●

ГЎР ТУЗАТАДИ

— Ҳалиям шу одатинг қолмапти-да, — деди ўзига қараб чопаётган тешани кўриб болта.

Букрини гўр тузатади, деганлари шу бўлса керак-да.

Баҳром МАҲМУДОВ.
Қашқадарё вилояти.

(Газетанинг навбатдаги сони 24 апрелда чиқади).

Бош муҳаррир
Саъдулла ҲАКИМ.

«БИЗНИНГ ҲАМ СИЗДАН ТАЛАБ...»

Атоқли болалар шоири Қуддус Муҳаммадий номини эшитмаган, унинг шеърларини ўқиб баҳра олмаган киши бўлмаса керак. Олтмиш йилдирки, унинг бир-биридан гўзал, сермазмун шеърлари китобхонлар қалбини завқ-шавққа тўлдириб келмоқда.

Пойтахтимизнинг Акмал Икромов туманидаги Асадилла Хўжаев номли 75-мактаб ўқувчилари яқинда севимли Ўзбекистон халқ шоири, Халқлар дўстлиги ордени соҳиби, Ҳамза ва Ғафур Ғулом мукофотлари лауреати билан учрашдилар. Учрашув Қуддус Муҳаммадий таваллудининг 86 йиллигига бағишланди. 5-«Г» синф ўқувчилари шоир билан бўладиган учрашувга қизғин ҳозирлик кўришди. Мактабнинг тажрибали адабиёт ўқитувчиси Муҳаррам опа Эшонхўжаева раҳбарлигида шоирнинг шеърларидан ёд олишди:

Қўлларида соз билан,
Гулғунча пардоз билан,
Силкиниб, парвоз билан,
Учиб турна, ғоз билан,
Қадрдон баҳор келди.
Ўтмасин гўзал фурсат,
Қани, ғайратинг кўрсат.
Имтиҳон, синовга вақт!
Ҳозирми, дарсларинг тахт,
Ҳушёр бўл, баҳор келди.

Севимли шоирнинг «Лайлак», «Узум», «Нега эрта гуллар бодом», «Бақа — ялпоқ термометр», «Шотут», «Қулупнай», «Булбулча» шеърлари сизни гўё қийғос гуллаган боққа, ялпизлар ҳиди анқиган ариқлар бўйига етаклагандек бўлади. Табиатдаги ҳар бир жонзот, нарсанинг хусусияти, фазилатини шоир кўзи билан илғаб олиш, уни гўзал акс эттириш, қиссадан ҳисса чиқариб, шеърни болаларбоп, равон тилда баён этиш Қуддус ака шеъриятига хос хусусиятдир. Нодира, Козим, Саида, Фазлиддин, Нозима, Рауфжонлар ўзлари ёдлаган шеърларига мос қилиб, табиат инъомлари суратини чизишиб, шоирга совға қилишгани, айниқса, таъсирли чиқди.

Жамоасига Рихситилла Соатов раҳбарлик қилаётган мазкур мактабда бу каби тадбирлар тез-тез ўтказиб турилади. Мўътабар Умарова, Шоҳида Мазҳарова, Маҳсума Турсуновалар ҳам устозлари Муҳаррам опа изидан бориб, болаларни гўзалликка ошно этиш, уларни шеъриятга қизиқтириш, эзгулик билан тарбиялаш йўлини тутишмоқда...

Мен отахон шоир билан бўлган учрашув таассуротларини ҳамкасбимиз Ғафур Манноповга ҳаяжонланиб айтиб бердим. У «Қуддус ака билан бўлган учрашувлар ҳамиша байрамга айланиб кетади. Биз бундан деярли 45 йил муқаддам шоир билан бўлган жонли мулоқотларни сира унутмаймиз. Ўшанда раҳматли устозимиз, педагог-шоир Муҳаммаджон Қўшоқов ёзиб берган ўртоқлик ҳазилини ўқиганим хотирамда:

Дедингиз, Қуддус ака,
«Ўқувчи, сендан талаб —
Мактабга бор эрталаб...»
Бизнинг ҳам сиздан талаб,
Ишингизни режалаб,
«Соливой» каби яна,
Бир достон ёзиб беринг,
Тезроқ битказиб беринг».

Ҳа, Қуддус ака ваъдага вафо қилиб ўтган йиллар ичида болалар учун «Табиат алифбеси», «Ҳамса», «Қанотли дўстлар» сингари қатор шеърий тўпламлар ёздилар, дилларни хушнуд қилдилар, эл ҳурматини қозондилар. Мазкур учрашув ҳам ҳамкасбимиз айтганидек, нафосат байрамига айланиб кетди. Мактаб аҳли шоирга янада соғлиқ-омонлик, ижодларига барака тилаб, тўн кийдиришди, қийиқ боғлашди.

Замира ТЎЛАГАНОВА.

«Абу Тоҳир» ширкати ўз ҳисобидан Тошкент вилояти Қибрай туманидаги 77-махсус мактабга 1 тонна шакар ажратди. Улар илгари ҳам хайр-эҳсон йўлида бир қанча савобли ишларни амалга оширгандилар.

Тасвирларда: ширкат директори Баҳром Икромов 77-мактаб раҳбарлари даврасида. Шакарни махсус мактабга тушириб олишмоқда.

А. МАМАДАМИНОВ суратлари.

• СПОРТ •

МАОРИФЧИЛАР СПАРТАКИАДАСИ

Фарғона вилоятининг Данғара туманида маориф ходимлари касаба уюшмаси ва туман спорт қўмитаси ташаббуси билан икки кун давомида спортнинг беш тури бўйича маориф ходимларининг учинчи спартакиадаси мусобақалари ўтказилди. Бу беллашувларда 966 нафар маорифчи қатнашди.

Спортнинг шашка тури бўйича 36 жамоа иштирок этиб, 19, 16, 85-мактаб-интернатлар жамоалари совринли ўринларни эгаллашди.

Стол тенниси мусобақаларида ҳам 23 жамоа қатнашди. Қизғин курашлар натижасида туман болалар ва ўсмирлар спорт мактаби жамоаси биринчи ўринни эгаллашга муяссар бўлди. 23 ва 39-мактаб жамоалари иккинчи ва учинчи ўринларни олишди.

27 жамоа ўртасида шахмат баҳслари давом этди. Бу мусобақаларда 31-мактаб жамоаси чиройли ўйинлар кўрсатиб, биринчи ўринни олди. 9 ва 32-мактаб жамоалари мусобақа совриндорлари бўлдилар.

Энг қизғин баҳслар волейбол майдонларида давом этди. Аёллар ўртасида 29 жамоа ва эркаклар ўртасида 33 жамоа қатнашди. Аёллар баҳсида 33-мактаб ўқитувчилари мусобақа чемпиони бўлишди. Эркаклар баҳсида эса 26-мактаб спортчиларининг қўли баланд келди.

Спартакиаданинг умумжамоа ҳисобида низомга асосан энг кам жамғарма тўплаган 16-мактаб маорифчилари 38 очко билан биринчи ўринни, 55 очко жамғарган 14-мактаб жамоаси иккинчи ўринни ва 56 очко жамғарган 23 мактаб жамоаси учинчи ўринни эгаллади.

Ғолиб жамоалар туман халқ таълими бўлими, халқ таълими ходимлари касаба уюшмаси қўмитасининг ёрлиқлари ва совринлари билан, жамоа спортчилари эса 500 сўмдан пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Анъанавий спартакиада маорифчиларнинг жисмоний ва руҳий тетикликларига синов бўлмоқда. Афсуски тумандаги баъзи мактаб спортчилари бу мусобақаларда иштирок этишмади.

Ш. ХУЖАЕВ,
Данғара тумани спорт қўмитаси раиси.

ҲУНАРЛИ ЁШЛАР

Янгиер шаҳар болалар ижодий уйи ўқувчилар севган масканлардан бири. Бу ерда улар дарсдан бўш пайтларида ўз севган касблари бўйича шуғулланишади. Ижодий уйда 17 дан ортиқ тўгарак ўқувчилар ихтиёрида.

Ижодий уй директори Валентина Савешкина, директор муовини Татьяна Чиркина, хўжалик мудири Ирина Ташевскаялар ўқувчиларга етарли шароит яратиш учун сидқидилдан меҳнат қилишмоқда. Т. Гудкова, О. Осипова, Л. Камраули, Э. Андреева, С. Васканян каби тўгарак раҳбарлари ўқувчиларга касб маҳорати сирларини ўргатишмоқда. Мазкур даргоҳда Сирдарё вилояти бўйича илк марта «Ўзбек халқ миллий каштачилиги» тўгараги ўз ишини бошлади. Тўгаракка 1, 9, 10-ўрта мактаб юқори синф ўқувчи қизлари иштирок этиб, каштачилик сирларини ўрганишмоқда.

Ўз ишини янги бошлашига қарамай, бу тўгарак аъзолари вилоятда ўтказилган «Иқтидорли болаларни излаймиз» кўрик-танловда иштирок этиб, юқори ўринга сазовор бўлдилар. Биринчилик эса шу тўгаракнинг аъзоси Фотима Мелиевага насиб этди.

С. ЖЎРАЕВА.

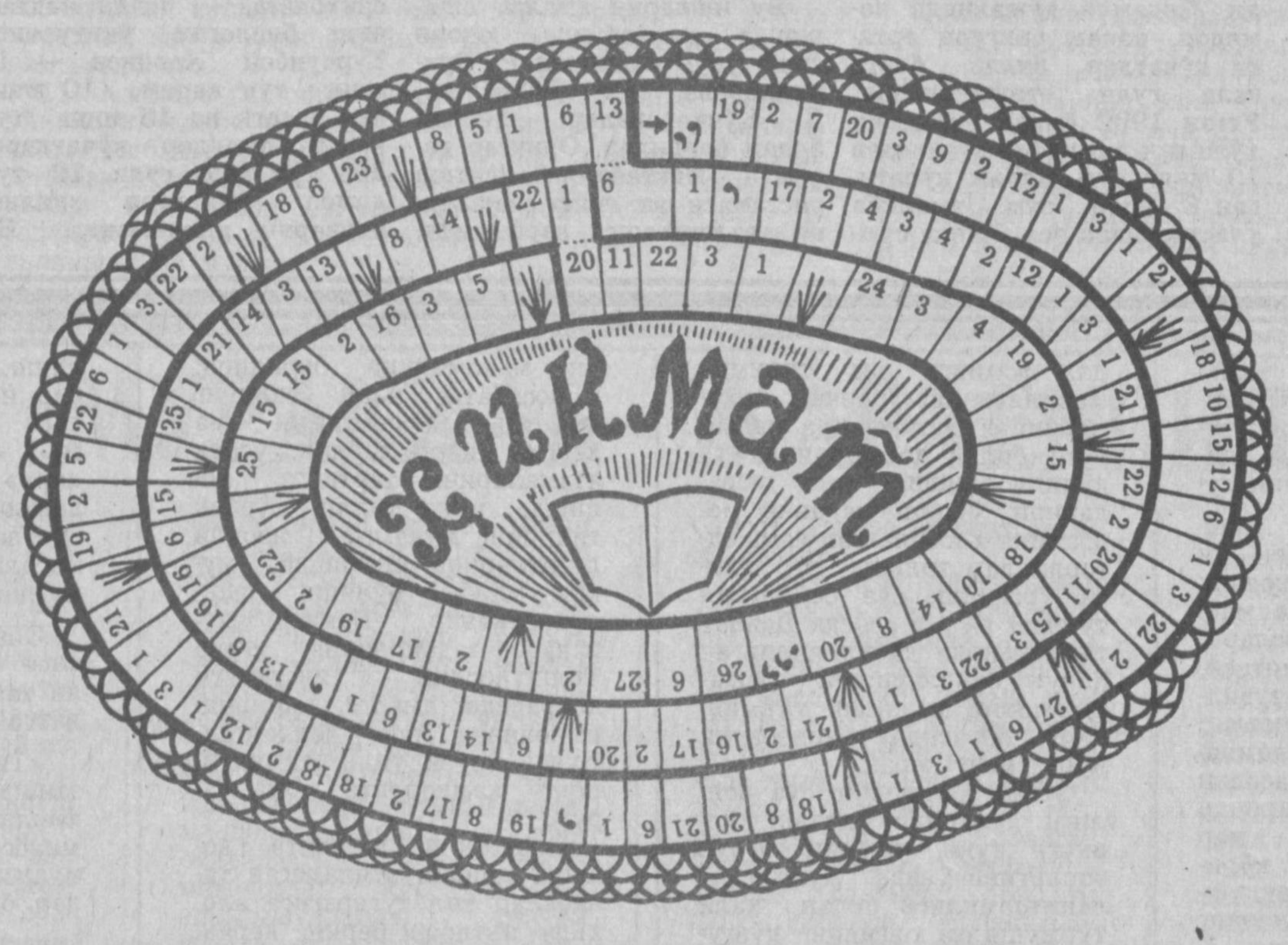

МУАММОНОМА

Азиз муштарий! Муаммонома топқирлик машқи турларидан бири бўлиб, рақам ёки белгиларда яширинган матн очқич асосида ҳал этилади.

Ушбу машқни ҳал этиш билан туркий тасаввуф шеъриятининг атоқли шоири Ҳожа Аҳмад Яссавий «Девони ҳикмат» асаридан тўрт мисра аён бўлади.

Очқич:

I. Аҳмад Яссавий падари бузрукворининг исми — 23, 25, 26. 3, 18, 20, 6, 17, 3, 19.

II. Шоир таҳсил олиб, яшаган Туркистондаги шаҳар — 25, 15, 15, 3.

III. Аҳмад Яссавийга Бухоро шаҳрида билим берган мударрис, имом — 17, 2, 19, 2, 22, 6, 1, 3, 5.

IV. Аҳмад Яссавий таълимотининг давомчиси «Ҳаким ота» номи билан танилган XII аср шоири — 15, 8, 14, 2, 5, 19, 6, 1. 18, 2, 4, 3, 20, 13, 6, 1, 3, 5.

V. Шоир шеъриятида асосий мавзуни ташкил этган исломдаги диний-фалсафий таълимот — 12, 2, 15, 2, 16, 8, 9.

VI. Оллоҳ билан пайғамбар ўртасида элчилик хизматини бажарган фаришта — 27, 2, 18, 20, 6, 3, 14.

VII. Оллоҳнинг борлигига имон келтирган киши, мусулмон — 19, 10, 19, 3, 1.

VIII. Муҳаммад пайғамбардан сўнг араб халифалигини бошқарган дастлабки тўрт халифа — 24, 6, 20, 11, 20.

IX. Аҳмад Яссавий — «Дунёнинг бош китоби» — деб, таърифлаган муқаддас манба — 4, 8, 20, 7, 6, 1.

X. Диний маросим ва шариатга зид бўлган ҳар қандай иш, ҳаракат — 21, 8, 1, 6, 17.

Фозилжон ОРИПОВ.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Жиззах педагогика билим юртининг директори Сайёра Солиҳовна Абдулаҳатовага отаси

Солиҳ КАРИМОВ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, республика Ўқув-методика маркази жамоалари РЎММ директорининг муовини Н. Солихўжаевага онаси

Собира СОЛИХЎЖАЕВА

вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор қиладилар.

Чилонзор тумани халқ таълими бўлими, фан ходимлари касаба уюшмаси, 270-мактаб жамоаси, шу мактабнинг директори Неъмат Эгамбердиевга отаси

ЭГАМБЕРДИ ОТА

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Таъсис этувчилар: Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги Халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Педагогика жамияти

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул секретарь — 32-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-55-58, 52-35.

ИНДЕКС: 64595.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000040.
Буюртма Г—133. 119179 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 20.00.

Босишга топширилди — 19.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 123456